

GUIA DOCENT D'ASSIGNATURA

Titulació: Grau i Màster en Ciències Religioses					
Nom assignatura: HISTÒRIA DE LA MÚSICA SACRA A OCCIDENT					
Curs	2019-2020			ECTS	4
Període lectiu	De febrer a juny	H. de classe setmanals		1,30h	Àrea
Professor	Llic. Josep M ^a Serra i Prat			Llengua	Català

Descripció/Justificació

“Al principi existia el Creador. Amb Ell estava la Paraula. I la Paraula era realment el suprem Brahman” (Rig veda).

Canta el Salmista: Amb la Paraula el Senyor ha fet el cel i amb l'alè de la boca ha creat l'estelada (Salm 33,6).

Referma l'estudiós: “Al principi era el so, era el ritme; la substància sonora és la matèria primera del món” (M. Scheneider). Amb el Crit-imitatiu dels animals, els primers pobladors varen albirar una dimensió que els depassà terrenalment: El “**Crit-Imitatiu**” transformà el “Crit Natural” en un “**Crit-Símbol**”; la veu humana imitant el so del seu ascendent místic, els animals, considerats avantpassats i déus protectors, amb un llenguatge propi.

Aital símbol romandrà en el temps a través dels rituals, els instruments musicals, l'art, els mites, la poesia, els himnes, els nombres, l'ètica, la tècnica, l'ensenyament,... tot velant, perdent i recuperant la baula que mena primordialment a la divinitat.

Ressona l'himne: “Al principi existia el qui és la Paraula. La Paraula estava amb Déu i la Paraula era Déu” (Pròleg de Sant Joan). La Paraula, primordialment so i pensament, uneix el Pare, per la saviesa encarnada, en Jesucrist.

Sant Agustí va definir en primer terme la música com a ciència que modula bé (la veu, la melodia, el ritme,...) però més endavant associà aquesta modulació al moviment, entès també com a estats de l'ànima, com ara els sentiments de joia, exultació, tristesa, pau,...

El *Motu pròpio* de Pius X disposa que la “Música Sagrada” ha de tenir les qualitats pròpies de la Litúrgia: santedat, bondat de les formes i la universalitat.

La Música Sacra esdevé així un símbol de bellesa que canta al Transcendent.

Requisits i orientacions prèvies

No calen. Pot ser profitós tenir coneixements elementals de llenguatge musical.

Objectius Específics

-Conèixer el repertori musical sacre europeu al llarg de la història de la música, a través de l'evolució dels seus estils, d'acord amb la seva participació en els gèneres de la música eclesialística.

-Saber valorar la música sacra com a mitjà sensible amb capacitat per a suggerir una audició transcendent de l'Invisible.

Competències

Competències transversals (genèriques)

- Disposició per a una escolta atenta de les audicions.
- Valoració de la música com a eina vehicular per el desenvolupament de la litúrgia.
- Valoració de la música com a art per a expressar els sentiments religiosos.

Competències específiques

- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música religiosa i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives.
- Conèixer les relacions entre el llenguatge musical i la paraula
- Saber identificar i ubicar en la seva època històrica, les diferents formes musicals a través de les audicions i notacions (visuals).
- Adquirir coneixements bàsics del vocabulari musical aplicat a les diferents èpoques històriques.
- Saber seguir una partitura amb l'ajuda d'una audició.
- Reconeixement dels diferents timbres vocals i instrumentals.

Continguts

1-Música a l'Antiguitat

- 1.1 Pre-Totemisme
- 1.2 Messopotàmia, Egipte, Pròxim Orient

2-Grècia i Roma

- 2.1 Mites, Escola Pitagòrica, Filosofia
- 2.2 Instruments, Rituals

3-Prèstecs de la Música Cristiana primitiva i medieval

- 3.1 Música de la Sinagoga Jueva
- 3.2 Sistema Tonal Grec
- 3.3 Aspectes litúrgics i musicals Bizantins

4-Música Cristiana Occidental Pre-Gregoriana

- 4.1 Pares de l'Església
- 4.2 Himnòdia Ambrossiana
- 4.3 Cants associats a les diverses litúrgies occidentals (ambrossiana, mossàrab, gal·licana, beneventana, Vell Romana).

5-Gregorià I

- 5.1 Sant Gregori
- 5.2 Renaixement Carolingi. Unificació franco-Romana
- 5.3 Evolució de la notació. Notació (Aquitana, Narbonense, Catalana)

6-Gregorià II

- 6.1 Salmòdia (tons salmòdics; cants antifonals, responsorials)
- 6.2 Cants de la Missa i de l'Ofici diví

7-Polifonia I

- 7.1 P.Primitiva(Organums): Tractats Enchiriadis, Escola St. Marcial de Limoges
- 7.2 Escola de Santiago de Compostel.la (Discant).

8-Polifonia II

- 8.1 Escola de Notre Dame (Òrganum, Conductus, Motets)
- 8.2 Escola Musical del Monestir de Ripoll (Conductus).

9- Drama Litúrgic:

- 9.1 El Cant de la Sibila,...
- 9.2 Altres Representacions litúrgiques

10- Monodies dels S.XIII i XIV

- 10.1 Càntiques d'Afonso X el Sabio.
- 10.2 El Llibre Vermell de Montserrat.

11-Ars Nova:

- 11.1 Polifonia Litúrgica al S. XIV:Cicles de Misses (La Missa de Barcelona)
- 11.2 Guillaume de Machaut: La Messe de Notre Dame.

12- Renaixement

- 12.1 Escola Borgonyona (1ra. fase d'activitat de l'Escola Francoflamenca).
- 12.2 Escola Francoflamenca (cinc generacions de músics i compositors).

13-Música de la Reforma:

- 13.1 Lutero: La Deutsche Messe: El Coral; Himnari de Walter; Johannes Rasch
- 13.2 Zwinglio: Sixt Dietrich:"La música ha estat destruïda ..."
- 13.3 Calví: Salteri de Ginebra

14-Música de la Contrareforma

- 14.1 Concili de Trento
- 14.2 Compositors: Giovanni Pierluigi de Palestrina, Orlando Lasso, T.L.de Victòria

15-Barroc Primerenc:

- 15.1 Policoralitat (Escola Veneciana;Giovanni Gabrieli)
- 15.2 1er. Oratori: "Rappresentazione di anima e di corpo" d'Emilio Cavaliere
- 15.3 Seconda Pratica: Claudio Monteverdi: "Vespro della Beata Vergine"

Metodologia d'ensenyament-aprenentatge

Exposició dels continguts seguint un ordre cronològic en el temps. Es complementarà amb lectures; material visual, iconogràfic i sonor.

Avaluació

Criteris d'avaluació

- Exàmens: Un tema a desenvolupar (50%), comentari d'una audició(20%), quatre preguntes breus (30%).
- Realització d'un Treball (voluntari): tindrà per finalitat aprofunditzar en algun aspecte o tema. Incidirà positivament en la nota final.
- Es valorarà la participació a classe i escrits.

Bibliografia bàsica

- Alfonso, el Sabio. Cantigas de Santa Maria; Edición de Walter Mettmann; Col.lecció: Clásicos Castalia, Madrid 1986. 3V
- Asensio, Juan Carlos.El canto gregoriano(Historia, Liturgia, Formas...);Alianza Música, Madrid 2003.
- Altisent, Miquel. El cant gregorià. Editor Rafael Dalmau; Barcelona 2009.
- Atlas,Allans W. La Música del Renacimiento; Akal, Madrid 2002 S.A.
- Bukofzer, Manfred F. La música en la época barroca. De Monteverdi a Bach; Ed.Alianza, Música, 2002.
- Cazurra, Anna. Introducció a la música: de l'antiguitat als nostres dies; Quaderns Crema, Barcelona 2001.
- Denizeau, Gerard. Los géneros musicales; Edicions Robinbook, Barcelona 2002
- Fubini, Enrico. La estética musical desde la Antigüedad hasta el siglo XX; Alianza música, Madrid 2005.

- Garbini, Luigi. Breve historia de la música sacra; Alianza Editorial, Madrid 2009.
- Garrigosa, Joaquim. Els manuscrits musicals a Catalunya fins al S.XIII; Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la diputació de Lleida, 2003.
- Gómez Muntané, Maricarmen; Carrero Santamaria, Eduardo. La Síbila; Alpuerto, Madrid 2015.
- Gómez Muntané, Maricarmen. El Llibre Vermell de Montserrat(Cants i Danses); Amelia Romero, Sant Cugat del Valles 2000.
- Gregori i Cifré, Josep Maria.Musica Caelestis(Reflexions sobre música i símbol); Arola Editors, Tarragona 2012.
- Grimalt, Joan. Com escoltar música; Dux, Barcelona, 2007.
- Gran Enciclopèdia de la Música. Fund. Enciclopèdia Catalana; Barcelona 2000, 8 vols.
- Grout, Donald Jay, Historia de la musica occidental; Alianza Música, Madrid,1984-1986, 2 Vols.
- Història de la Música Catalana,Valenciana i Balear. Eds.62; Barcelona 2002, 10 Vols.
- Hoppin, Richard H.; La música medieval; Akal, Madrid 2000.
- Músiques a l'antiguitat.Obra Social "La Caixa";Viena edicions, Barcelona 2018.
- Tranchefort,François-René. Los instrumentos musicales en el mundo; Alianza Música, Madrid 2008.